

רשום על מצבת רבינו
בווארשא

ומי שישתדל בחדפסת
הספרים יהיה לו המחבר
למליץ אם יהיה לו זכות

גליון "והיו הדברים"

מתורת הגה"ק ר' אריה ליב צינץ זי"ע
אבד"ק פלאצק ובסוף ימיו בווארשא

פר' נשא תשפ"ב

גליון 11

ואם אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן. לבל יתחמץ לבו אחר שכבר מת הגזול במה יתוקן אשמתו במה שישב לאיש אשר לא עמל, לזה אמר "לה' לכהן", שהדבר ידוע שנקצב על האדם מה שירוויח ומה שיפסיד, וכמ"ש חז"ל (סנהדרין ח'). "כי המשפט לאלהים הוא", שאם חייב הזכאי הרי הוא יתכ' צריך להחזיר לו מה שנקצב עליו, אחר שזה לקחו ממנו שלא כדין.

והנה אם גזל לחבירו הדין שישב לו, ואל יאמר כי הוא יתב' ישלים חסרונו, כי על הגזול לתקן ולהחזיר. ואולם לזה שאין לו גואל, שלא זכה לקבל הגזילה בחייו, הרי הוא יתברך ע"כ גזר עליו מה שהיה מרויח וממלא לו החסרון של הגזילה, א"כ "האשם המושב לה'", שהרי הוא יתב' השיבו לו והוא יתב' משלו נתנו לכהן.

*

וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה. סמך הענין, שלא יורה היתר לנפשו שבמה שנותן לכהן האשם שלא יבליע לו האשם בתרומה שיתן לו, מאחר שיתן לכהן התרומה ינכה לו בזה השבת האשם, כי הלא אם ירצה לא יתן התרומה רק לאחר, א"כ ימחול לו לכהן האשם למען יתן לו התרומה, ולזה אמר שאנו יכול לנכות האשם בתרומה או שינכה לו האשם בתרומה שראוי לינתן לו וימכור התרומה להשיב האשם, ולזה אמר שהוא פרטות בפני עצמו ושניהם חיוב עליו.

*

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". אפשר כי אמרו חז"ל (תענית ח'): דמשמיא תרתי לא עבדי וצריך לבקש על אחת. אך אם יתברכו שיהיה שמוי יתברך נקרא על עמו ישראל אזי בזה כלולים כל הברכות וטובות. וזהו "ושמו את שמי על בני ישראל" שעיקר הברכה שיהיה שמי נקרא על ישראל ושורה עליהם ואז ממילא כל הברכות בכלל.

שם יהו"ה עם בני ישראל, בגימטריא ברכות עם הכולל.

*

דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא: והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו (פרק ה פסוק ו').

מה שפתח ברבים יחיד "איש או אשה", "והתודו" בלשון רבים, "והשיב" לשון יחיד. יראה דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, אמרו חז"ל ב"מ ע"ה ב' כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום לפני עור לא תתן מכשול. א"כ גם עליו שהפקיד או הלוח בלא עדים חטא, כי גרם לו לכפור, א"כ גם המלוה או המפקיד לא נקה מחטא לפני עור שגרם לו לעבור למעול מעל, אבל עיקר האשם הוא המכחש. לכן אמר "ואשמה הנפש ההיא". ואמר "והתודו את חטאתם", גם המפקיד שגרם לו לכפור, "והשיב" הנפקד האשם כי הוא עיקר המועל.

*

דרוש לצדקה

עשר כדי לעשר יותר

ולכן אפשר לומר וליתן טעם למה שרי לנסוי' במעשר. לפי שבמצוה אחרת דרך משל אם מניח תפילין לקבל פרס אין הקבלת פרס ענין למצות התפילין שאין הפרש בין עני או עשיר בגוף המצוה, אכן מצות המעשר חביבה לפניו ית', וריבוי המעשר חשוב בעיניו ית', עד שבכוונה זו שהוא מעשר כדי שיעשר יותר, והכוונה הוא בכדי שיוסיף לו ה' תבואתו. ולא תהיה הכוונה בשביל רבוי הממון שישאר לו, כי אם לרבוי המצוה שיוסיף ליתן מעשר יותר, וזהו בחינה גדולה ויתירה מעלתה, ולכן בא הרמז במילת תעשר שהיא בשיין שמאלית, שעיקר כוונת העושר בשביל המעשר שיתן אל ה', וכן פי' האלשיך עשר הרצון אם תעשר תעשר כל תבואות זרעך שיתן מעשר כ"כ כדי כל תבואות שיש לך וזהו בחינה גדולה לאו כל אדם זוכה שתהא מחשבתו זכה כל כך לשם שמים שיהיה עיקר כוונתו לעשר בשביל מצות המעשר שיתן מעשר יותר.

"ואיש את קדשיו לו יהיו". וברש"י ממדרש אגדה ואיש את קדשיו לו יהיו, מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותן, לו יהיו המעשרות, סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות. ואמרת מה שמצטרך לכהן הוא כי אמר הכתוב "איש אשר יתן לכהן לו יהיה", פירש"י לו יהיה ממון הרבה, וכמ"ש חז"ל "עשר תעשר", עשר בשביל שתתעשר, וכמו שאמר ליה האי ינוקא לר' יוחנן שאמר ליה מאי עשר תעשר, א"ל עשר בשביל שתתעשר, אמר ליה מנא ליה הא, אמר ליה זיל נסי, אמר ליה ומי שרי לנסוי' לקב"ה, אמר ליה הכי א"ר אושע"י חוץ מזו, שנאמר "הביאו את כל המעשר כו' ובחוננו נא בזאת כו' אם לא אפתח לכם ארובות השמים כו'". ועיין ברי"ף שדקדק שם דא"כ אותם בני אדם בינונים שאינם לא עניים ולא עשירים, תקשה ממ"נ אם עישרו היה להם להיות עשירים, ואם לא עישרו היה להם להיות עניים כמו שדרשו על "ואיש את קדשיו לו יהיה" שאם אינו נותן המעשרות לא יהיה לו רק מעשרות.

אך מצינו חילוק כי הצדקה לפניו תלך לעתיד לבא כמ"ש "והלך לפניך צדקך" מה שאין כן מה שמכבד אשתו, וע"ז אמר "אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו", ביתו זו אשתו, "כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו". וזהו הטעם שהאשה עינה צרה באורחים כי היא חושבת שבעלה יכבדה כדי שיזכה לעושר, ולזה אמר אל תרבה שיחה עם האשה, שאין כוונתה שבעלה יתעשר בצדקה כי אם שיכבדה ומזה יתעשר.

ובזה יתבאר מ"ש "ואיש את קדשיו לו יהיו", שאינו נותן המעשרות אעפ"י שאיש אשר יתן לכהן לו יהיה ממון הרבה, וא"כ הוא סומך שיתעשר יען מכבד אשתו והיא מסיתה אותו לכך, וא"כ בא העונש על שניהם שתצטרך לכהן שתהיה סוטה, ולזה נקרא מנחת קנאות שתי קנאות שהכהן נוקם נקמתו "ישמח כי חזה נקם", יען מיאן ליתן מעשרותיו, וגם הקרבן עשירית שבא בדלי דלות שבשביל שאינו נותן המעשר בא לידי עניות, שעורים הרמז במשלם שערי מכדא נקיש ואתא תגרא בביתא".

*

ולכן כשא"ל עשר בשביל שתתעשר הוקשה לו מנ"ל הא, וקשה הא קרא קדריש, אך הכוונה הוא מנ"ל שיעשר בשביל שיתעשר בכוונה זו, דלמא הכוונה שיעשר והקב"ה יעשרו, ואין זה אלא גמול כמו בשלוח הקן ויתר מצות פרטיות שבא להם גמול בתורה, ולכן הביא לו מקרא שאמר "בחנוני נא בזאת שאמר הביא את כל המעשר אל בית ה' ויהיה טרף בביתי", הכוונה שתהא הכוונה בנתינת המעשר שיהיה טרף בביתו ולהוסיף לכם בכדי שיתוסף המעשר, אבל לא דיבר שיעשר בכדי שיגיע לו עושר מזה, וא"כ אף שהרבה מעשרים לאו כל אדם זוכה לעשר ע"פ כוונה זו שיעשר יותר. היוצא מזה שהמעשר מביא לידי עושר והנה מי האיש אשר ימנע מליתן מעשר.

ואולם הרמז עפמ"ש יחי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה. ופירשו המפרשים עפמ"ש שהאשה עינה צרה באורחים, ונראה הטעם עפמ"ש "אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו כי לא במותו יקח הכל" כי אמרו חז"ל במס' ב"מ אין ברכה מצוי' בתוך ביתו אלא בשביל אשתו שנאמר "ולאברם הטיב בעבורה" והיינו דאמר רבא לבני מחווא אוקירו לנשיכו כי היכא דתתעתרו, הרי מצינו שמה שמכבד אשתו זוכה לעושר. גם מצינו בצדקה שמעשרת, וירא שמים יצא ידי שניהם.

פלפולא דאורייתא

מנת כן אני עושה פשיטא להתוס' טפי לתרץ דמסתמא לא יתיר לו דברצונו הוא ללקות שיפטר מכרת, ועיין תשובת רלב"ח כמה הרעישו הגדולים לעשות בית דין סמוכין לחייב מלקות ליפטר מכרת [אותן האנוסים שברחו מספרד]. וגם בנזירות עצמו משכחת לה מלקות כגון שקידש אשה על מנת שלא יהיה נזיר והיה נזיר ונתבטלו הקדושים ושוב נשא אחותה ואם כן אם יתיר הנזירות חלו קדושי קמאי וחייב כרת על כל ביאה שבא על אחות אשתו והבנים ממזרים, לכן צריך להשאר בנזירות ולקבל מלקות.

(מקצוע בתורה חו"מ סי' ע"ג סעיף ה')

*

השורה פתו ביין איך יברך

לענין ברכה ראשונה צ"ע אם שרה פת ביין איך יברך. דאם יברך המוציא איך יפטר היין, דהא באמת בנבלע בו מקרי יין דהא חייב בנזיר, ואם יברך על שני ברכות תכופות הרי מפסיק בין ברכה אחת לחברתה. ולא דמי לברכת יין שעושים קודם קדוש היום, דלא מצינו שני ברכות הנהנין סמוכות בלי טעימה בינתיים.

ולכאורה נראה דתליא במה שהוא עיקר וטפל, כדאיתא בסימן ר"ב ס"ד, ובמג"א סי' רי"ב בשרה פת ביין שרף. וא"כ נראה שאם כוננו לאכילה מברך על הפת דהמשקה טפל לפת לענין ברכה כיון שעיקר כוונתו על הפת ולא גרע מפירות שאכלן עם הפת בסימן קע"ז.

ואם אין באוכל כזית והמשקה הנבלע משלימו לכזית, ודאי אין לברך אחריו ברכת האוכל, רק לפמ"ש בדברי התוס' שאם האיסור שוה מהני השלמה, א"כ י"ל לענין בורא נפשות שוה בכל ענינים דכל האוכלין מצטרפין לשיעור לברך בורא נפשות כמ"ש מג"א ר"ס ר"י, וא"כ שפיר יש לדמות למשקה ואוכל ששניהם מאיסור אחד.

(שו"ת משיבת נפש סי' כ')

תוס' בגיטין ל"ג. ד"ה ואפקעינהו, הקשו הא דתנן נזיר שהיה שותה יין אם אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחת, הא הוה התראת ספק שמא ישאל על נזירתו, ותיצרו דמוקמינן אחזקה דהשתא לא נשאל. והקשה מהרש"א דתקשי להו בפשיטות איך משכחת לה מלקות בנזיר הא מסתמא ישאל כדי שלא ילקה, וכתב מהרש"א דהחכם לא יצה להתיר לו כדי שילקה. וזה דחוק דמהיכא תיתי לא יתיר לו לאפרושי מאיסורא, שאם אינו מתיר לו עביד איסורא, וכשמתיר לו חכם עוקר הנדר מעיקרא ולא עשה איסור כלל.

ובתומים כתב דנהג נזירות ימים רבים ואינו רוצה להפסיד שכר נזירותו שנזר וציער עצמו ימים רבים, ורוצה ללקות שלא יאבד זכות נזירותו, וגם זו דחוק דמכל מקום נוח לו שלא יעשה העבירה כלל אם מתיר לו. ועוד קשה אמאי יועיל העדות שמעדידין עליו שזה נזיר ועבר על נזירותו, הא עדות הנזירות הו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה שהרי לא באו לחייבו מלקות על ידי נזירתו, שיכול להתיר לו הנזירות ולא יתחייב מלקות, ואין לומר שאינו רוצה לאבד המצוה דאם הנזירות שקר הרי לא עשה מצוה כלל.

ויותר נראה דבלאו הכי הקשה מהרש"א למה הקשו התוס' מאל תשתה אל תשתה, ולא הקשו בפשיטות איך חייב מלקות הא הוה התראת ספק. לכן יש לומר דבלאו הכי מה שהקשה מהרש"א איך משכחת לה מלקות הא יתיר לו, י"ל דבלאו הכי רחוק הוא מציאות מלקות ומיתה, דהא בעינן שיתיר עצמו למיתה כדאיתא בסנהדרין מ"א. ובפירוש רש"י מ': ד"ה התיר שצריך לומר על מנת כן אני עושה, ואם כן מי פתי יסור הנה להפקיר עצמו ללקות, אלא ע"כ יש לומר שיצרו תקפו לעבירה ורוצה שיכופר לו במלקות, ואם כן י"ל דהא לא קשיא להו כל כך איך משכחת מלקות הא יתיר לו ד"ל דלמאי דקיי"ל כר' חנינא בן גמליאל מכות כ"ג. כל חייבי מלקות שלקו נפטרו מידי כריתתן, אם כן י"ל שיוודע שנתחייב כרת ורוצה ללקות ברצון כדי שיפטר מעונש כרת, ואם כן י"ל כיון שאמר על